

Nynazismens frammarsj

-Nazismen må bekjempes inne i oss

Da Harald Ofstad som ung gymnasiast hjemme i Bergen hørte om nazismens framgang, syntes han det var så skremlende og underlig at han gikk og kjøpte Hitlers «Mein Kampf» for å finne ut hva dette var for noe. Han ble forferdet over det han leste. Senere skrev han som professor i filosofi sitt meste kjente verk om nazismens ideologi. Nå har denne klassikeren - «Vår forakt for svakhet» kommet i nyutgave, er den dessverre enda mer aktuell enn da den kom i 1971.

SPEILBILDE: Nazismen oppsto ikke

N KARI GÅSVATN

Harald Ofstad base i over 30 år var Stockholms Universitet, hvor han hadde tittelen professor i praktisk filosofi. En tittel han har levd opp til, fordi han aldri har solert seg i noe akademisk elfenbenstårn, men vært engasjert deltaker i samfunnsdebatten, og snakket om etikk og ansvar rett inn i vår politiske hverdag. Han har aldri pakka inn sine meninger.

- Men jeg har vært en mild og snill debattant, sier han over bunken med gulnede avisutklipp hjemme i leiligheten i Oslo, hvor han og hans kjære kone nå har slått seg ned som pensjonister.

- Det er en oppgave for filosofi-en å snakke om vårt ansvar for verden, og samtidig få fram at ansvaret ikke må bli så tungt for oss at vi blir ulykkelige, sier han. Selv har han alltid vært en glad mann. Hari sier han har hatt et så godt liv og vært heldig med alt.

- Flaks og tilfældighet. Kanskje har jeg hatt litt skyldfølelse for å ha det så godt. Mitt overskudd har

NYNAZISME: - Nynazjonalisme i gatene er overflatefenomen, sammenlignet med den akademiske omvurderingen av nazismen, og vår vilje til å trenge til bunns i nazistiske holdninger, mener Harald Ofstad. (Illustrasjonsfoto)

er kommet i flere utgaver, og er også utgitt på engelsk.

Når den slo så godt an tror jeg det skyldes at de fleste av oss føler på både styrke og svakhet. Problemstillingen er aktuell inne i den enkelte av oss, sier Ofstad.

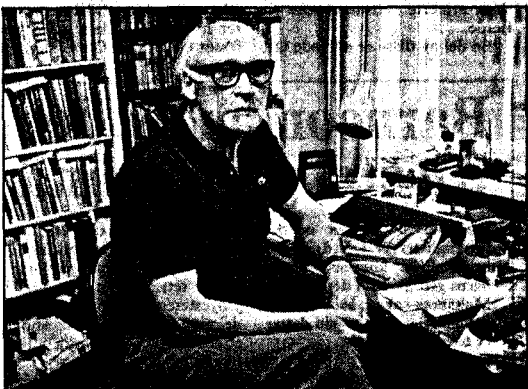
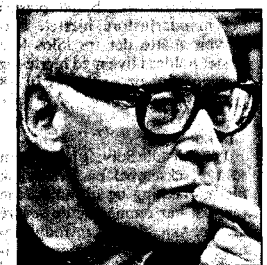
Reagerte spontant: Han var selv prototypen på en vellykket ung mann da han begynte å interessere seg for nazi-ideologien, med idrettskarriere og det hele. Men han reagerte spontant på dyrkingen av det vellykkede, sterke og perfekte, og nedvurderingen av det som oppfattes som svakt.

I ord hyllet vi ideen om menneskeverd, men bak ordene lever våre kyniske vurderinger av mennesker som nyttige eller nytteløse, sterke eller svake, skriver han i et nytt forord til den nye utgaven av boka «Vår forakt for svakhet».

En tittel som forlengst har glidd inn i vårt språk som fast fyndord. Boka vakte stor oppmerksomhet da den kom første gang. Den brukes og diskuteres fortsatt i fagmiljøer både i Norge og Sverige, den

Nazismen et spill

I «Mein Kampf» fant han grundig belegg for nazismens hat mot det

ANGÅR HVOR ENKELT: - I nazismen ser vi igjen våre egne trekk - forstørret, sier professor Harald Ofstad. Hans klassiker «Vår forakt for svakhet» er nå kommet i ny utgave. (Foto: Rolf Soler)

Tyskland i 30-åra og forsvant ikke i 1945, skriver Harald Ofstad.

(Illustrasjonsfoto)

Skremmende
I dag er selv symbolene gangbare igjen.

– Skremmende og uhyggelig, sier Ofstad om den økende nynazismen. Særlig vondt for ham er angrepene på mennesker med annen hudfarge i hans annen hjemby Stockholm.

– Jeg trodde noe slikt aldri ville hende der. Men ofte tror jeg det er frustrert ungdom som glir inn i grupper fordi de er arbeidsledige og ikke har noe annet å gjøre. De trenger hjelp til å leve på en mindre destruktiv måte, til å bruke kreftene sine og livet sitt på noe annet.

Ofstad holder fast på det han skrev for 20 år siden: Nynazisme av denne art er opprørende, og den bør ikke undervurderes. Men den er et overflatefenomen. Det er mer

grunn til å se alvorlig på den omvurdering av nazismen som finner sted i visse akademiske kretser. Den er vanskeligere å gjennomskue, og den støtter vår uvilje til å trenge til bunns i nazismens problem.

I oss alle
De nazistiske tendenser finnes i våre egne reaksjonsmønstre og institusjoner, og det er der de må bekjempes. Vi har alle en snev av det, mener Ofstad. Retten til å herske fordi man er sterkere, om nødvendig ved hjelp av brutale midler, ser han igjen i all stormaktpolitikk. Det er verdens hvite elite som bestemmer.

Han ser nazistiske tendenser også i samfunnets utvelgelse. Det gjelder å slå ned de svake og komme seg opp – seire over andre for å bevise at man er bedre. Noen får alt: Utdanning, penger, privilegier. Andre kaster vår samfunnsmaske ut som avfall.

– Hvem er det som blir borte? Er det ikke i mange tilfeller nettopp de følsomme, som har hem-

ninger med å gå over andres lik og slå deg og ditt konkurs? Ville ikke mange av disse vært bedre enn dem som fikk sin kappe og krage? spør Ofstad.

Og videre: – De som er emosjonelt begavete, men kunstnerisk ubegavete og derfor ikke istand til å gi adekvat uttrykk for det som plager dem, har vanskelig for å finne en akseptabel plass i vårt industri-rationelle samfunn. Men er det ikke viktig at også de får sjanse til å leve et godt liv?

– De som hungrer og tørster etter kjærlighet blir for svake i kampen. Og hva med alle som er fysisk handicappede eller mentalt utviklingshemmete? Ikke kan vi vel mene at samfunnet passer særlig bra for dem? spør Ofstad.

Mot EF

EF-debatten er ett av de mange

konkrete tema han er innom i boka: – Bare noen få av debattantene har prøvd å åpne folks øyne for de virkelig prinsipielle problemene, nemlig om vi har moralsk-politisk rett til å bli rikere – forutsatt at vi ville blitt det – ved å gå inn i en organisasjon som ikke på noen måte har til formål å utjevne klyften mellom fattige og rike nasjoner.

Han har ikke forandret syn på norsk EF-medlemskap.

– Jeg har stor sympati for Gro, men er redd hun gjør en stor feil, når hun absolutt vil være sammen med de store guttene og jentene. Jeg har skrevet brev til henne, hvor jeg advarer mot at de store fiskene spiser de små. Det er de sterkeste som vinner i EF. Norge vil angre dersom vi blir med. Hvorfor skal vi alliere oss med makta? spør professor Ofstad.